

ความเป็นมาของปัญหา

ในบรรดาทรัพยากรห้องสมุดทั้งหลาย วารสารจัดเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีความสำคัญมาก เพราะเสนอข่าวสารที่ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ รายงานความก้าวหน้าทางวิชาการที่ล่าสุด ตลอดจนเสนอผลการค้นคว้าวิจัยใหม่ ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาก่อนที่จะปรากฏในรูปของหนังสือ นอกจากนี้แล้วยังมีข้อเด่นชัดเป็นจำนวนมากในวารสารที่ไม่เคยจัดพิมพ์เป็นหนังสือเลย (Davinson 1964: 18) ทำให้วารสารมีคุณค่าในการศึกษาค้นคว้าวิจัยเป็นอย่างยิ่ง และมีความจำเป็นต่อห้องสมุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดเฉพาะ

ในแต่ละปีจะมีการผลิตวารสารใหม่ ๆ ออกมาเป็นจำนวนมาก ซึ่งบรรณารักษ์จะต้องพยายามคัดเลือกและจัดหาวารสารที่ดีมีคุณค่า และเป็นประโยชน์เข้าห้องสมุดของตนอยู่เสมอ แต่ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้กับงบประมาณของค่าวารสารที่ได้รับกำหนดให้ใช้ รวมทั้งสถานที่จัดเก็บวารสารในห้องสมุดเป็นสำคัญ สำหรับเรื่องงบประมาณและสถานที่จัดเก็บนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นปัญหาที่ห้องสมุดเกือบทุกแห่งประสบ และแก้ไขได้ยากมาก เพราะวารสารที่ห้องสมุดส่วนใหญ่จัดหาเข้ามานั้น ยากที่จะเลิกบอกรับได้ง่าย ๆ และมักจะต้องบอกรับไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่ปีแรกจนถึงปีสุดท้าย (De Gennaro 1977: 69) ฉะนั้นในการบอกรับวารสารรายการใดเข้าห้องสมุด บรรณารักษ์จำเป็นต้องพิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบว่าเป็นวารสารที่มีคุณค่า และเป็นที่ต้องการของผู้ใช้ในสาขาวิชาที่ห้องสมุดของตนให้บริการ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เป็นต้นว่าการศึกษาจากบทวิจารณ์ในวารสารหรือคู่มือการเลือกวารสาร การพิจารณาคำแนะนำและขอเสนอแนะจากอาจารย์และนักศึกษาหรือการส่งแบบสอบถามให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุด วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้มีทั้งข้อดีและข้อจำกัด เช่นการศึกษาจากบทวิจารณ์หรือคู่มือนั้นมักขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของบรรณารักษ์แต่เพียงฝ่ายเดียว ส่วนคำแนะนำจากอาจารย์หรือนักศึกษานั้นจะได้รับการพิจารณาจัดหาเข้ามาเป็นส่วนใหญ่ และบ่อยครั้งที่พบว่าวารสารรายการนั้น ๆ มีผู้ใช้เฉพาะกลุ่มเท่านั้น หรือการส่งแบบสอบถาม ผู้ใช้บางคนอาจมิได้ตอบตรงตามความจริงนัก และมักจะต้อง-

การให้ห้องสมุดบอกรับใหม่มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งที่บางครั้งตนมิได้ใช้เลย อีกวิธีการหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้และบรรณารักษ์ คือการศึกษาหรือการวิเคราะห์การอ้างอิงในงานเขียนต่าง ๆ เช่น วิทยานิพนธ์ บทความวารสาร หรือหนังสือ (ประยงค์รี พัฒนกิจจำรูญ 2523: 67) ในเนื้อหาวิชาที่ตนต้องการ วิธีนี้ทำให้ผู้ใช้ได้พบข้อสนเทศใหม่ ๆ ที่ตรงกับความสนใจของตน และช่วยบรรณารักษ์ในการจัดหาวารสารและสิ่งพิมพ์ใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์และได้รับการใช้จริง เข้าห้องสมุด ตลอดจนสามารถใช้เป็นแนวทางในการประเมินคุณค่าวารสารที่มีในห้องสมุด เพราะวารสารที่มีคุณภาพสูงมักได้รับการอ้างอิงมาก และในทำนองเดียวกันวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากมักจะได้รับการยอมรับว่าเป็นวารสารที่มีคุณภาพสูงเช่นกัน (McDonough 1975: 93) นอกจากนี้การวิเคราะห์การอ้างอิงยังช่วยให้ทราบถึงการใช้อวารสารของผู้ใช้โดยทางอ้อมด้วย

การวิเคราะห์การอ้างอิงวารสารนี้ทำกันมากในต่างประเทศในสาขาวิชาต่าง ๆ สำหรับประเทศไทยแล้วการศึกษาโดยวิธีนี้ยังมีไม่มากนัก ประกอบกับผู้วิจัยเองทำงานอยู่ในห้องสมุดเฉพาะทางด้านเศรษฐศาสตร์ซึ่งมีการใช้อวารสารกันมาก และในอนาคตจะต้องให้บริการเพิ่มขึ้นแก่นักศึกษาในระดับปริญญาเอก ฉะนั้นจึงทำให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์การอ้างอิงวารสารของวิทยานิพนธ์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนา และจัดบริการวารสารทางด้านเศรษฐศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของผู้วิจัยเองในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารายชื่อและค่าของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. เพื่อศึกษาขอบเขตเนื้อหาวิชา อายุ และภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมมติฐานของการวิจัย

1. วารสารที่มีขอบเขตเนื้อหาวิชาทางด้านเศรษฐศาสตร์ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์มากกว่าวารสารที่มีขอบเขตเนื้อหาวิชาทางด้านอื่น ๆ

2. วารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากในวิทยานิพนธ์สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์มีอายุอยู่ในช่วงเวลา 6 ปี
3. วารสารภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์มากกว่าวารสารภาษาไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตรอบคลุมการอ้างอิงวารสารที่ปรากฏในเชิงบรรณของวิทยานิพนธ์-เศรษฐศาสตร์มหาดบัณฑิต ภาควิชา เศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513-2524 จำนวน 344 เล่ม

การคัดเลือกประชากรที่เป็นวิทยานิพนธ์จาก 2 สถาบันนี้ เพราะจากการศึกษาหลักสูตรการสอนของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เปิดสอนวิชา เศรษฐศาสตร์ในระดับปริญญาโทบัณฑิตพบว่าภาควิชา เศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพียง 2 แห่งเท่านั้นที่มีหลักสูตรการสอน และลักษณะวิชาที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนั้นนิสิตและนักศึกษาทุกคนจะต้องเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิตด้วย สำหรับการเลือกศึกษาวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 เป็นต้นไปนั้นเนื่องจากเป็นปีแรกที่มีผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทบัณฑิตจากภาควิชา เศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในขณะที่คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโทบัณฑิตทั้งปี พ.ศ. 2495 สำหรับผู้ศึกษา เศรษฐศาสตร์หลักสูตรภาษาไทย และปี พ.ศ. 2514 สำหรับผู้ศึกษา เศรษฐศาสตร์หลักสูตรภาษาอังกฤษ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้
2. สร้างเกณฑ์และแบบฟอร์มการวิเคราะห์การอ้างอิงวารสารของวิทยานิพนธ์สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ เพื่อเป็นเครื่องมือประกอบการวิจัย
3. ศึกษาการอ้างอิงวารสารที่ปรากฏในเชิงบรรณของวิทยานิพนธ์สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์จำนวน 344 เล่ม
4. วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลโดยวิธีทางสถิติ ได้แก่
 - การแจกแจงความถี่
 - การหาค่าร้อยละโดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

5. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ช่วยให้ทราบถึงการใช้วารสารของผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
2. ช่วยให้บรรณารักษ์ห้องสมุดทางด้านเศรษฐศาสตร์มีแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานวารสารของห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ได้มากยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางหนึ่งสำหรับบรรณารักษ์ในการจัดทำบรรณานุกรมและสารสังเขป เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยคัดเลือกจากรายชื่อวารสารหรือบทความวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงมาก
4. เป็นแนวทางสำหรับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่จะเปิดสอนเศรษฐศาสตร์ในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอก ในการจัดทรวารสารที่มีประโยชน์และได้รับการใช้มากในการวิจัยเข้าห้องสมุด
5. รวบรวมบรรณานุกรมวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของภาควิชาเศรษฐศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปี พ.ศ. 2524 เพื่อประโยชน์ต่อห้องสมุดทางด้านเศรษฐศาสตร์และผู้สนใจ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วารสาร หมายถึง สิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งที่มีกำหนดการพิมพ์ที่แน่นอนหรือค่อนข้างแน่นอน วารสารชื่อหนึ่งจะมีลักษณะรูปเล่มภายนอกเหมือนกันทุกฉบับ ช่วยให้ผู้อ่านสังเกตเห็นหรือจำวารสารนั้นได้ มีเลขกำกับฉบับระบุให้ทราบวัน เดือน ปีที่ออก และทราบลำดับของแต่ละฉบับในชุด ไม่กำหนดล่วงหน้าว่าจะเลิกกิจการเมื่อใด ประกอบด้วยบทความหลายบทความในแต่ละฉบับ (จารุวรรณ สันธุโสภณ 2521: 90)

การพัฒนาการดำเนินงานวารสารของห้องสมุด หมายถึง กิจกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางให้รู้วารสารที่ห้องสมุดมีอยู่นั้นได้สนองความต้องการของผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ถ้าพบข้อบกพร่อง ก็จะได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น เช่นในกรณีที่บรรณารักษ์พบว่ายังมีหนังสือและ

วัสดุอีกเป็นจำนวนมากที่มีคุณค่าและสมควรจัดหามาให้บริการ แต่ห้องสมุดยังขาดอยู่

ห้องสมุดทางด้านเศรษฐศาสตร์ หมายถึงห้องสมุดเฉพาะหรือห้องสมุดมหาวิทยาลัย ตลอดจนห้องสมุดประเภทอื่น ๆ ที่จัดบริการวารสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐศาสตร์ ให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุดด้วย

ช่วงเวลา 6 ปี หมายถึงระยะเวลาตั้งแต่ 0-5 ปี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีงานวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศเป็นจำนวนมากที่ศึกษาโดยใช้วิธีการ-วิเคราะห์การอ้างอิงที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

งานวิจัยในประเทศไทย

การศึกษาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์การอ้างอิงในงานวิจัยของไทยนั้น ส่วนใหญ่จะใช้ประกอบกับวิธีการอื่น ๆ หรือใช้ศึกษาเรื่องราวเพียงบางส่วนในงานวิจัยนั้น และมักจะใช้วิทยานิพนธ์เป็นหน่วยของการวิเคราะห์ มีงานวิจัยที่ใช้วิธีการดังกล่าวในการศึกษาตลอดทั้งเรื่องคือ "การวิเคราะห์การอ้างอิงของวิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย" โดย อารีย์ ชื่นวัฒนา (2524: 1-136)

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นมี 5 เรื่อง ซึ่งแต่ละเรื่องต่างมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดทั้งสิ้น และในจำนวนนี้มีงานวิจัยถึง 4 เรื่องที่วิเคราะห์การอ้างอิงโดยใช้วิทยานิพนธ์เป็นหน่วยของการวิเคราะห์ ได้แก่ ปี พ.ศ. 2515 จารุพร สัทธาธิก (2515: 1-341) ได้วิเคราะห์การอ้างอิงของวิทยานิพนธ์ทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการศึกษาจำนวน 150 เล่ม ปี พ.ศ. 2516 ไพลิน ไชยเสนะ (2516: 1-429) ได้วิเคราะห์การอ้างอิงของวิทยานิพนธ์ทางการศึกษาเช่นกัน โดยจำกัดเฉพาะช่วงปีการศึกษา 2510-2515 จำนวน 260 เล่ม ปี พ.ศ. 2519 ศจี จันทวิมล (2519: 1-52) ได้วิเคราะห์การอ้างอิงของวิทยานิพนธ์สาขาวิชารัฐศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2504-2518 จำนวน 133 เล่ม และปี พ.ศ. 2520 เปรมวัลย์ วาริธร (2520: 1-301) ก็ได้ทำการวิเคราะห์การอ้างอิงในสาขาวิชาเดียวกัน แต่ต่างสถาบันกัน ได้แก่วิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ในระหว่างปีการศึกษา 2510-2517 จำนวน 172 เล่ม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องอีกเรื่องหนึ่งที่ใช้วิธีวิเคราะห์การอ้างอิงด้วยคือ งานวิจัย

ของ จินตนา กระแสชัย (2524: 1-161) ในปี พ.ศ. 2524 ซึ่งได้วิเคราะห์การอ้างอิงของ
ตำราอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521-2523 รวม 116 เล่ม

งานวิจัยทั้งหมดนี้ได้วิเคราะห์การอ้างอิงเฉพาะที่ปรากฏในบรรณานุกรมของวิทยานิพนธ์
และตำราเท่านั้น และปรากฏผลการวิจัยตรงกันว่าวารสารได้รับการใช้ในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์
มากเป็นอันดับ 2 รองจากหนังสือทั่วไปหรือหนังสือตำราและวิชาการ ยกเว้นงานวิจัยของจินตนา
กระแสชัย ซึ่งพบว่าอาจารย์ใช้วารสารมากเป็นอันดับ 3 รองจากหนังสือทั่วไปและสิ่งพิมพ์รัฐบาล
แต่สำหรับอาจารย์คณะสังคมศาสตร์นั้นพบว่าใช้วารสารมากเป็นอันดับ 2 รองจากหนังสือทั่วไป
เช่นเดียวกับงานวิจัยอื่น ๆ ข้างต้น

สำหรับภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในการเขียนวิทยานิพนธ์และตำรานั้น
ผลการวิจัยของ จารุพร สัทธาธิก และ ไพลีน ไชยเสนะ พบว่าวารสารภาษาอังกฤษได้
รับการอ้างอิงมากกว่าวารสารภาษาไทยคิดเป็นร้อยละ 70.48 : 29.52 และร้อยละ 71.79 :
28.21 ตามลำดับ ส่วนงานวิจัยของ ศลี จันทิมล และ เปรมวัลย์ วาริธร ซึ่งวิเคราะห์
การอ้างอิงในสาขาวิชาเดียวกัน พบว่าวารสารภาษาไทยได้รับการอ้างอิงมากกว่าวารสารภาษา
อังกฤษ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ จินตนา กระแสชัย ซึ่งพบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ใช้วารสาร
ภาษาไทยในการเขียนตำรามากกว่าวารสารภาษาต่างประเทศ สำหรับอาจารย์คณะสังคมศาสตร์
นั้นอ้างอิงวารสารภาษาไทยมากกว่าวารสารภาษาต่างประเทศคิดเป็น 79 : 1 รายการ

นอกจากนี้งานวิจัยของจารุพร สัทธาธิก และ ไพลีน ไชยเสนะ ยังให้รายชื่อวารสาร
ที่ได้รับการอ้างอิงพร้อมจำนวนครั้งที่อ้างด้วย ส่วนงานวิจัยของ เปรมวัลย์ วาริธร นั้นได้ให้
รายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ของแต่ละสถาบันตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป พร้อมจำนวน
ครั้งที่อ้าง รวมทั้งวารสารที่ได้รับการอ้างอิงซ้ำกันตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปในวิทยานิพนธ์ของทั้ง 2 สถาบัน

จากการวิเคราะห์รายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในงานวิจัยของจารุพร สัทธาธิก
พบว่าผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และการศึกษาอ้างอิง วารสาร
รัฐประศาสนศาสตร์ มากเป็นอันดับ 1 รองลงมาได้แก่ เทศาภิบาล ส่วนวารสารภาษาอังกฤษ
ได้แก่ Far Eastern Economic Review, Personnel Management และ
Political Quarterly ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด

ส่วนงานวิจัยของไพลิน ไชยเสนะ ซึ่งวิเคราะห์การอ้างอิงทางคานการศึกษาเพียงสาขาเดียว พบว่าวารสารภาษาไทยที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดคือ วิทยากร ศูนย์ศึกษา วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ¹ และ วิทยาการ ตามลำดับ วารสารภาษาอังกฤษที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดคือ Journal of Educational Research, Journal of Educational Psychology, The Personnel and Guidance Journal และ The Mathematics Teacher

สำหรับงานวิจัยของเปรมวัลย์ วาริธร นั้นได้วิเคราะห์แยกเป็นรายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงของแต่ละสถาบัน ดังนี้คือ วิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อ้างอิงวารสาร เทศาภิบาล มากที่สุด ส่วนวารสารภาษาอังกฤษ ได้แก่ U.N. Treaty Series ในขณะที่วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นวารสารภาษาไทยที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดในวิทยานิพนธ์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ส่วนวารสารภาษาอังกฤษที่ได้รับการอ้างอิงแต่ละรายการมีจำนวนครั้งใกล้เคียงกัน แต่ที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดได้แก่ American Journal of Nursing วารสารที่นักศึกษาทั้ง 2 สถาบันใช้ประกอบการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ต่างกันมากคือ นักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อ้างอิง เทศาภิบาล มากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการศึกษาชั้นปริญญา มหามันิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เน้นหนักทางการปกครอง การต่างประเทศ ฯลฯ ในขณะที่นักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ใช้วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ (เดิมคือวารสารรัฐประศาสนศาสตร์) เป็นจำนวนมากที่สุด เพราะเป็นวารสารเกี่ยวกับสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งตรงกับวิชาที่นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ และเป็นวารสารที่จัดทำโดยคณะ รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ด้วย

งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง อาจแยกออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ

1. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์การอ้างอิงวารสาร โดยตรง
2. งานวิจัยที่กล่าวพาดพิงถึงการวิเคราะห์การอ้างอิงวารสาร

1. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์การอ้างอิงวารสาร โดยตรง

ปี ค.ศ. 1973 ยอร์ช อาร์. แชมเบอร์ส และ เจมส์ เอส. ฮีลีย์

(Chambers and Healey 1973: 397-401) ได้วิเคราะห์การอ้างอิงวารสารของ

¹ ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นวารสาร การศึกษาแห่งชาติ

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาจำนวน 112 เล่ม และสาขาวิชาภาษาอังกฤษจำนวน 56 เล่ม ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มีการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ออกมาเป็นจำนวนมากของมหาวิทยาลัยโรดไอแลนด์ (Rhode Island) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1959-1968 เพื่อศึกษารายชื่อบทความและวารสาร ความถี่ และอายุของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงโดยนำมาเปรียบเทียบกับวารสารที่ห้องสมุดมี รวมทั้งเปรียบเทียบงบประมาณในการจัดหาและการดำเนินงานวารสารกับปริมาณการใช้วารสารโดยการใช้วิธีทางสถิติและเศรษฐศาสตร์

ปี ค.ศ. 1978 เจ. โอโมรูยิ (Omoruyi 1978: 172-177) ได้วิเคราะห์การอ้างอิงบทความวารสารในวิทยานิพนธ์ปี ค.ศ. 1965-1970 ของคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยโอบาตาน ซึ่งประกอบด้วยภาควิชาเศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสังคมวิทยาจำนวน 18 เล่ม เป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตจำนวน 3 เล่ม และวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจำนวน 15 เล่ม โดยได้ทำการศึกษารายชื่อวารสาร ความถี่ อายุ ภาษา และประเทศที่ผลิตวารสารที่ได้รับการอ้างอิง เพื่อทราบลักษณะของวรรณกรรมที่ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์สามารถหามาใช้ประกอบการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ได้

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 2 เรื่องนี้พบว่า

1. วารสารที่ได้รับการอ้างอิงน้อยกว่าหนังสือหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่วารสารรวมกัน แชมเบอร์สและฮีลเลย์ (Chambers and Healey) พบว่าในจำนวนการอ้างอิงทั้งหมด 7,027 รายการ วารสารได้รับการอ้างอิง 506 รายการ โดยมีจำนวนครั้งการอ้างอิง 2,198 รายการ ที่เหลืออีก 4,829 รายการ อ้างอิงสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ ส่วนโอโมรูยิ (Omoruyi) สนใจเฉพาะวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์เท่านั้น ซึ่งปรากฏว่าวิทยานิพนธ์ที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 18 เล่ม อ้างอิงบทความ 825 เรื่อง จากวารสาร 203 รายการ โดยไม่มีการอ้างอิงบทความซ้ำกันเลย

2. อายุของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง วารสารปีใหม่ ๆ มักจะได้รับการอ้างอิงมากกว่าวารสารปีเก่า ๆ และระหว่างวิทยานิพนธ์ทางการศึกษากับวิทยานิพนธ์สาขาวิชาภาษาอังกฤษ แชมเบอร์สและฮีลเลย์ พบว่าวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ทางการศึกษามีอายุน้อยกว่าวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับ

อายุโดยเฉลี่ยของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในงานวิจัยของโอโมรูยี คือ 9 ปี เมื่อจำแนกวิทยานิพนธ์ตามสาขาวิชา ปรากฏว่าวารสารที่ได้รับการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มีอายุโดยเฉลี่ยต่ำสุดคือ 4 ปี รองลงมาได้แก่สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และสังคมวิทยา มีอายุ 5 ปี 11 ปี และ 12 ปี ตามลำดับ

3. สำหรับภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดนั้นได้แก่ภาษาอังกฤษ งานวิจัยของโอโมรูยี พบว่าบทความวารสารที่ได้รับการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษถึงร้อยละ 98.709 ที่เหลืออีกร้อยละ 1.291 เป็นบทความภาษาฝรั่งเศสและภาษาเยอรมัน งานวิจัยของแซมเบอร์สและซีลเลย์ มิได้ศึกษาถึงภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง เนื่องจากมุ่งศึกษาเฉพาะอายุและรายชื่อวารสารเป็นสำคัญ เพื่อทำการเปรียบเทียบวารสารที่ได้รับการอ้างอิงกับวารสารที่มีในห้องสมุด และนำมาประเมินค่าวารสารที่ได้รับการอ้างอิงที่มีในห้องสมุดนั้นได้รับการใช้อย่างคุ้มค่ากับงบประมาณในการบอกรับและดำเนินงานวารสารหรือไม่

4. ประเทศที่ผลิตวารสารที่ได้รับการอ้างอิง โอโมรูยี พบว่าได้แก่สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และไนจีเรีย คิดเป็นร้อยละ 38.498, 28.991 และ 19.484 ตามลำดับ

5. รายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากในงานวิจัยของโอโมรูยี ได้แก่ Nigerian Journal of Economics and Social Studies, Geographical Journal, Journal of Farm Economics¹ และ Economic Geography ตามลำดับ ในจำนวนวารสารทั้งหมด 203 รายการที่ได้รับการอ้างอิง มีวารสารเพียง 23 รายการเท่านั้นที่ได้รับการอ้างอิงมากกว่าร้อยละ 50 แซมเบอร์สและซีลเลย์ ได้เปรียบเทียบวารสารที่ได้รับการอ้างอิงกับวารสารที่มีในห้องสมุดมหาวิทยาลัยโรดไอแลนด์ และพบว่าจากจำนวนวารสาร 506 รายการที่ได้รับการอ้างอิง มีในห้องสมุดฯ 318 รายการ ที่เหลืออีก 188 รายการ ไม่มีในห้องสมุดฯ

2. งานวิจัยที่กล่าวหาตึงถึงการวิเคราะห์การอ้างอิงวารสาร

ปี ค.ศ. 1954 ริชาร์ด เอส. ซีกลีย์ (Seagley 1954, quoted in

¹ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น American Journal of Agricultural Economics

Navanitaya Intrama 1968: 25-26) ได้วิเคราะห์การอ้างอิงที่ปรากฏในวารสารทางเศรษฐศาสตร์ ในการคัดเลือกวารสารที่ใช้เป็นหน่วยของการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยได้ปรึกษาคณาจารย์ในภาควิชาเศรษฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยอินเดียนา เพื่อคัดเลือกวารสารที่ได้รับการพิจารณาแล้วว่าเป็นวารสารที่เด่น ๆ และสามารถใช้เป็นตัวแทนของวารสารทางด้านเศรษฐศาสตร์ วารสารที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้เลือกเอาเฉพาะปี ค.ศ. 1952 เท่านั้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง ขอบเขตเนื้อหาวิชา ภาษา และอายุของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง

ปี ค.ศ. 1966 ตับลิว. แอล. กัทส์แมน (Guttsman 1966: 186-194) ได้วิเคราะห์การอ้างอิงของบทความวารสารต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ซึ่งจัดพิมพ์ในประเทศอังกฤษจำนวน 116 บทความ เพื่อศึกษาประเภทและภาษาของวรรณกรรมที่ได้รับการอ้างอิง

ปี ค.ศ. 1968 นวนิตย์ อินทรามะ (Navanitaya Intrama 1968: 1-101) ได้วิเคราะห์การอ้างอิงที่ปรากฏในวารสารทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 5 รายการ คือ Administrative Science Quarterly, American Political Science Review, International Review of Administrative Sciences, Public Administration และ Public Administration Review ฉบับที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1964-1966 โดยมีจำนวนการอ้างอิงที่ใช้ในการวิเคราะห์ 1,542 รายการ จุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์เพื่อศึกษาประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง ขอบเขตเนื้อหาวิชา รายชื่อและจำนวนสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงมาก อายุ และภาษาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง

ปี ค.ศ. 1969 ฟีนโลฟ เอิร์ล และ ไบรอัน วิคเคอรี (Earle and Vickery 1969: 123-141) ได้ศึกษาการใช้วรรณกรรมทางสังคมศาสตร์ในสหราชอาณาจักร โดยการวิเคราะห์การอ้างอิงของสิ่งพิมพ์ทุก ๆ รายการที่ 10 ใน British National Bibliography ปี ค.ศ. 1965 และใน Toase Guide to Current British Periodicals ปี ค.ศ. 1965 เช่นกัน เฉพาะหมวดวิชาที่ต้องการศึกษา รายละเอียดที่เก็บรวบรวมคือประเภทของวรรณกรรม อายุ ภาษา และประเทศที่ผลิตวรรณกรรมที่ได้รับการอ้างอิง

ปี ค.ศ. 1971 จอห์น เฟลทเชอร์ (Fletcher 1972: 283-295) ได้วิเคราะห์การอ้างอิงของวารสารทางเศรษฐศาสตร์ 9 รายการคือ American Economic Review, Economic Journal, Econometrica, Review of Economic Studies, Oxford Economic Papers, Economic Record, Canadian Journal of Economics, Public Finance และ Kyklos ที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1950 จำนวน 303 บทความ โดยมีจำนวนการอ้างอิงถึง 2,326 รายการ ปี ค.ศ. 1960 จำนวน 341 บทความ มีจำนวนการอ้างอิงถึง 3,516 รายการ และปี ค.ศ. 1968 จำนวน 428 บทความ มีจำนวนการอ้างอิงถึง 4,711 รายการ เพื่อศึกษาอายุ ภาษา และรายชื่อของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง

ในปีเดียวกันนี้เอง โครงการออกแบบระบบสารสนเทศทางสังคมศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยบาธ (Bath University, Design of Information Systems in the Social Sciences b, Microfiche) ได้วิเคราะห์การอ้างอิงขั้นต้นของวารสารทางสังคมศาสตร์ ปี ค.ศ. 1950, 1960 และ 1970 จำนวน 17 รายการ ซึ่งคัดเลือกจากรายชื่อวารสารสำคัญ ๆ ที่บรรณารักษ์ผู้เชี่ยวชาญจากห้องสมุดต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ในประเทศอังกฤษได้แนะนำมา โดยเลือกวิเคราะห์ทุก ๆ บทความที่ 3 ของแต่ละรายการ ทั้งนี้มีจุดประสงค์หลักที่สำคัญคือ การคัดเลือกวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากไปใช้เป็นหน่วยของการวิเคราะห์ในการวิเคราะห์จริง นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงกำลังคน เวลา ค่าใช้จ่าย และการออกแบบฟอร์มที่เหมาะสมในการบันทึกข้อมูล ตลอดจนวิธีการดำเนินงานและปัญหาในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาการอ้างอิง เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์การอ้างอิงจริง - ข้อมูลที่เก็บรวบรวมในการวิเคราะห์การอ้างอิงขั้นต้นคือ รายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิง ประเภท และขอบเขตเนื้อหาวิชาของวรรณกรรมที่ได้รับการอ้างอิง

ในปีต่อมา โครงการออกแบบระบบสารสนเทศทางสังคมศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยบาธ (Bath University, Design of Information Systems in the Social Sciences 1979: 1-156) ก็ได้ทำการวิเคราะห์การอ้างอิงจริงของวารสารจำนวน 140 รายการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวารสารของปี ค.ศ. 1970 จำนวน 101 รายการ และเป็น

วารสารของปี ค.ศ. 1960, 1965, 1967, 1968, 1969, 1971 และ 1972 รวม 39 รายการ วารสารที่ใช้ในการวิเคราะห์นี้ได้อามาจากผลการวิเคราะห์ขั้นต้นในปี ค.ศ. 1971 จำนวน 47 รายการ คัดเลือกจากรายชื่อวารสารสำคัญ ๆ ที่บรรณารักษ์ผู้เชี่ยวชาญจากห้องสมุดต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ในประเทศอังกฤษได้แนะนำมาจำนวน 41 รายการ สุ่มมาจาก

Check List of Social Science Serials ของโครงการออกแบบระบบสารนิเทศ-

ทางสังคมศาสตร์ (Design of Information Systems in the Social Sciences) แห่งมหาวิทยาลัยบาธ (Bath University) จำนวน 45 รายการ และจากวารสารทางด้านอาชีวศึกษาจำนวน 7 รายการ เพื่อศึกษารายชื่อวารสาร หนังสือและผู้ที่ได้รับการอ้างอิง ขอบเขตเนื้อหาวิชา อายุ ภาษา ประเทศที่ผลิต และประเภทของวรรณกรรมที่ได้รับการอ้างอิง

ปี ค.ศ. 1974 เจมส์ ซี. โบท์แมน (Baughman 1974: 293-308) ได้วิเคราะห์การอ้างอิงที่ปรากฏในบรรณานุกรมและเชิงอรรถของบทความในวารสารทางด้านสังคมวิทยาที่นำมาทำครรชนีใน Social Sciences and Humanities Index จำนวน 446 เรื่อง จากวารสาร 71 รายการ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่เก็บรวบรวมคือรายชื่อวารสาร ขอบเขตเนื้อหาวิชา อายุ และภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง

ปี ค.ศ. 1978 ชาร์ลส์ เจ. โปโพวิช (Popovich 1978: 110-117) ได้วิเคราะห์การอ้างอิงของวิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิตสาขาบริหารธุรกิจ จำนวน 31 เล่ม เป็นวิทยานิพนธ์ซึ่งเสร็จสมบูรณ์ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1972 ถึง กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1974 ของวิทยาลัยการจัดการ (School of Management) มหาวิทยาลัยประจำรัฐนิวยอร์กแห่งเมืองบัฟฟาโล (State University of New York at Buffalo หรือ SUNYAB) จำนวน 13 เล่ม อีก 18 เล่ม เป็นวิทยานิพนธ์ของคณาจารย์ในวิทยาลัยฯ ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยอื่น ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1953-1974 มหาวิทยาลัยเหล่านี้ ได้แก่ เบอร์กเลย์ (Berkeley) คาร์เนกี-เมลลอน (Carnegie-Mellon) ฮาร์วาร์ด (Harvard) อิลลินอยส์ (Illinois) แคนซัส (Kansas) เอ็ม.ไอ.ที. (MIT) มินเนสโซตา (Minnesota) นิวยอร์ก (NYU) เพนซิลเวเนีย (Pennsylvania) เพอร์ดู (Purdue) โรเชสเตอร์ (Rochester) และ

แคลิฟอร์เนียใต้ (Southern California) โดยมีจำนวนการอ้างอิงทั้งหมด 2,805 รายการ เรื่องที่ทำการศึกษาค้นคว้า ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด วารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด ขอบเขตเนื้อหาวิชาของหนังสือและวารสารที่ได้รับการอ้างอิง อายุภาษาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง ประเภทของสำนักพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด และเปรียบเทียบสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงกับวารสารที่มีในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยประจำรัฐ-นิวยอร์กแห่งเมืองบัฟฟาโล (State University of New York at Buffalo Library)

ในปีเดียวกันนี้เอง โนบูคาซุ มุซาโกจิ (Mushakoji 1978: 49-65) ได้วิเคราะห์การอ้างอิงของวารสาร Journal of Economics ซึ่งเป็นวารสารของมหาวิทยาลัยโตเกียว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1931-1944 จำนวน 7,000 รายการ จากบทความ 430 เรื่อง เพื่อศึกษาลักษณะของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการใช้โดยนักเศรษฐศาสตร์ชาวญี่ปุ่น และงานเขียนที่สำคัญ ๆ ทางด้านเศรษฐศาสตร์ในช่วงก่อนและระหว่างสงครามญี่ปุ่น

จากงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ปรากฏผลที่เกี่ยวข้องของงานวิจัยคือ

1. ผลของงานวิจัยทั้งหมดยกเว้นงานวิจัยของมหาวิทยาลัยบาธ เรื่อง

The Structure of Social Science Literature as Shown by Citations

และงานวิจัยของโปโปวิช (Popovich) ปรากฏผลตรงกันว่าวารสารได้รับการอ้างอิงน้อยกว่าหนังสือหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่วารสารรวมกัน ในขณะที่งานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้พบว่าวารสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.90 และ 49.10 ตามลำดับ รองลงมาได้แก่หนังสือ คิดเป็นร้อยละ 38.80 และ 31.10 ตามลำดับ โปโปวิชได้อธิบายไว้ในงานวิจัยของเขาว่าจากการที่วารสารได้รับการอ้างอิงมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสาขาวิชาบริหารธุรกิจใช้ข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อการวิจัยมาก วารสารจึงเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกและได้รับการอ้างอิงมากที่สุด (1978: 112)

2. ในด้านขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิง ผลการวิจัยของซีกลีย์ (Seagley) นวานิตย์ อินทรามะ (Navanitaya Intrama) เอิร์ลและวิกเคอรี (Earle and Vickery) และ มหาวิทยาลัยบาธ ทั้ง 2 รายการ พบว่าส่วนใหญ่สาขาวิชาต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์มักจะอ้างอิงสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาในขอบเขตวิชาของตน

หรือสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมากกว่าสาขาวิชาอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในขณะที่โฟโวิช พบว่าสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาทางด้านเศรษฐศาสตร์ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดในการวิเคราะห์การอ้างอิงของวิทยานิพนธ์คณาจารย์บัณฑิตสาขาวิชาบริหารธุรกิจ คือร้อยละ 22.30 และสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาทางด้านธุรกิจได้รับการอ้างอิงในอันดับรองลงมาคือร้อยละ 14.70 นอกจากนี้งานวิจัยของมหาวิทยาลัยบาช เรื่อง The Structure of Social Science Literature as Shown by Citations ยังพบว่าสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องประเภทวารสารทางด้านเศรษฐศาสตร์ ซึ่งใช้เป็นหน่วยของการวิเคราะห์อ้างอิงสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องประเภทวารสารในขอบเขตเนื้อหาวิชาของตนมากถึงร้อยละ 88.80

3. สำหรับอายุของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากนั้นจะแตกต่างกันไปบ้างในแต่ละสาขาวิชา แต่วารสารปีใหม่ ๆ จะได้รับการอ้างอิงมากกว่าวารสารปีเก่า ๆ จากงานวิจัยของเอิร์ลและวิกเคอร์ พบว่าอายุโดยเฉลี่ยของวารสารทางสังคมศาสตร์คือ 6 ปี ส่วนงานวิจัยของมหาวิทยาลัยบาช เรื่อง The Structure of Social Science Literature as Shown by Citations ก็พบว่าอายุโดยเฉลี่ยของสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องประเภทวารสารทางสังคมศาสตร์และเศรษฐศาสตร์คือ 6 ปีเช่นกัน ในขณะที่ซีกเลย์ เฟลทเชอร์ (Fletcher) และโมซากุจิ (Moshakuji) ซึ่งวิเคราะห์การอ้างอิงของบทความในวารสารทางเศรษฐศาสตร์โดยตรง พบว่าวารสารส่วนใหญ่ที่ได้รับการอ้างอิงมีอายุไม่เกิน 5 ปี และในทำนองเดียวกันงานวิจัยของ นวนิตย์ อินทรามะ และ โฟโวิช ซึ่งกล่าวว่าอายุของวารสารสั้นกว่าสิ่งพิมพ์ทุกประเภท ก็พบว่าวารสารส่วนใหญ่ที่ได้รับการอ้างอิงในบทความวารสารทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และในวิทยานิพนธ์คณาจารย์บัณฑิตสาขาบริหารธุรกิจ มีอายุอยู่ในช่วงเวลา 5 ปี สำหรับสาขาวิชาสังคมวิทยา โบห์แมน (Baughman) พบว่าสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องประเภทวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดมีอายุอยู่ในช่วง 7.5 ปี

4. ภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมาก ส่วนใหญ่แล้วภาษาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงมากในงานเขียนเรื่องหนึ่ง ๆ จะเป็นภาษาเดียวกับงานเขียนเรื่องนั้น ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเขียนเป็นภาษาอังกฤษทุกเรื่องต่างรายงานผลตรงกันว่าสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงมากที่สุด ยกเว้นงานวิจัยของมุซาโกจิ ซึ่งเขียนเป็นภาษาญี่ปุ่น แต่ภาษาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิงมากที่สุดเป็นภาษาเยอรมัน ซึ่งได้รับการอ้างอิงร้อยละ 38.80 ภาษาญี่ปุ่นได้รับการอ้างอิงมากในอันดับรองลงมาคือร้อยละ 32.20 ส่วนภาษาอังกฤษได้รับการ

อ้างอิงมากเป็นอันดับ 3 คือร้อยละ 24.10 ที่เหลืออีกร้อยละ 4.90 เป็นการอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์ภาษาอื่น ๆ สำหรับผลการวิจัยของซีกเลย์ กัทส์แมน (Guttsman) นวนิตย อินทราเม และโบห์แมน ซึ่งได้แยกวิเคราะห์ภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากในแต่ละสาขาวิชา ปรากฏผลสอดคล้องกันว่าเป็นภาษาอังกฤษ กล่าวคือทางด้านสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ งานวิจัยของซีกเลย์ พบว่าวารสารภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงร้อยละ 90.30 สาขาวิชาสังคมวิทยา ซึ่งทำการวิเคราะห์โดยโบห์แมน พบว่าวารสารภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงร้อยละ 95.22 ส่วนผลการวิจัยของกัทส์แมน ซึ่งวิเคราะห์สาขาวิชาต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ พบว่ากว่าร้อยละ 90 ของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ

5. สำหรับประเทศที่ผลิตวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมาก งานวิจัยของมหาวิทยาลัยบาร เรือง The Structure of Social Science Literature as Shown by Citations พบว่าวารสารส่วนใหญ่ที่ได้รับการอ้างอิงจัดพิมพ์ในสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร คิดเป็นร้อยละ 60.10 และ 20.90 ตามลำดับ

6. ประเภทของสำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์สิ่งพิมพ์ที่ได้รับการอ้างอิง มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพียงเรื่องเดียวที่ศึกษา คืองานวิจัยของโพโพวิช ซึ่งแบ่งประเภทของสำนักพิมพ์ออกเป็น 4 ประเภทคือ สำนักพิมพ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อการค้า สมาคม หน่วยงานรัฐบาลและมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า สิ่งพิมพ์ที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เพื่อการค้าได้รับการอ้างอิงมากที่สุด รองลงมาได้แก่สมาคม มหาวิทยาลัย และหน่วยงานรัฐบาล ตามลำดับ สำหรับวารสารที่ได้รับการอ้างอิงที่จัดพิมพ์โดยสมาคมได้รับการอ้างอิงมากที่สุดคือร้อยละ 52.10 รองลงมาได้แก่มหาวิทยาลัย ร้อยละ 31.60

7. รายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิง มีวารสารเป็นจำนวนมากที่ได้รับการอ้างอิง แต่วารสารที่ได้รับการอ้างอิงบ่อยครั้งมีจำนวนเพียงไม่กี่รายการ จากงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยบาร เรือง "Citation Patterns in the Social Sciences: Results of Pilot Citation Study and Selection of Source Journals for Main Citation Study" พบว่าวารสาร 619 รายการที่ได้รับการอ้างอิง มีเพียง 222 รายการที่ได้รับการอ้างอิงตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป และมีวารสารถึง 397 รายการที่ได้รับการอ้างอิงเพียงครั้งเดียว หรือจากงานวิจัยซึ่งทำการวิเคราะห์เฉพาะสาขาวิชา

ก็ปรากฏผลออกมาในทำนองเดียวกันคือในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ นวนิตย์ อินทรามะ พบว่าวารสารทั้งหมดที่ได้รับการอ้างอิงถึง 162 รายการ มีเพียง 21 รายการที่ได้รับการอ้างอิงถึงกว่าร้อยละ 50 ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ เฟลทเซอร์ พบว่ามีวารสารเพียง 10 รายการที่ได้รับการอ้างอิงถึงกว่าร้อยละ 50 และสาขาวิชาสังคมวิทยา โบห์แมน พบว่าในจำนวนวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึง 612 รายการ มีวารสาร 25 รายการที่ได้รับการอ้างอิงถึงร้อยละ 53.47

สำหรับการศึกษารายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงในสาขาวิชาต่าง ๆ นั้น นวนิตย์ อินทรามะ พบว่า American Political Science Review, Public Administration Review และ American Sociological Review ได้รับการอ้างอิงถึงในบทความวารสารทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์มากที่สุดตามลำดับ สำหรับสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ งานวิจัยของเฟลทเซอร์ และมหาวิทยาลัยบาช เรื่อง The Structure of Social Science Literature as Shown by Citations รายงานผลตรงกันว่า American Economic Review ได้รับการอ้างอิงถึงมากที่สุด ในสาขาวิชาสังคมวิทยานั้น American Sociological Review, American Journal of Sociology และ Journal of Marriage and Family ได้รับการอ้างอิงถึงมากที่สุดตามลำดับในงานวิจัยของโบห์แมน

8. การเปรียบเทียบรายชื่อวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงกับวารสารที่มีในห้องสมุด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ศึกษาเรื่องนี้คืองานวิจัยของโพโวิช ซึ่งพบว่าจากจำนวนการอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร 1,377 รายการ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยประจำรัฐนิวยอร์กแห่งเมืองบัฟฟาโล มีถึง 1,319 รายการ หรือร้อยละ 95.80

จากงานวิจัยทั้งหมดที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศแสดงให้เห็นว่าวารสารเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญ และได้รับการอ้างอิงถึงมากเป็นอันดับแรกหรืออันดับ 2 รองจากหนังสือ ในด้านขอบเขตเนื้อหาวิชาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงนี้ ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเช่นเดียวกับบทความวารสารหรือวิทยานิพนธ์ที่ใช้เป็นหน่วยของการวิเคราะห์ สำหรับอายุของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงถึงมากนั้นจะต่างกันไปในแต่ละสาขาวิชา แม้จะอยู่ในหมวดสังคมศาสตร์เดียวกันก็ตาม อย่างไรก็ตาม วารสารปีใหม่ ๆ จะได้รับการอ้างอิงถึงมากกว่าวารสารเก่าที่มีอายุหลายปี วารสารที่มีอายุไม่เกิน 5 ปี และ 10 ปี จะได้รับการอ้างอิงถึงมาก

ทางด้านสังคมศาสตร์ ส่วนภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากขึ้นอยู่กับสิ่งพิมพ์ที่อ้างถึงวารสารนั้นว่าเป็นภาษาไทย ซึ่งภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากจะเป็นภาษานั้นด้วย สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยนั้น ยังไม่อาจสรุปได้แน่นอนว่าถ้าสิ่งพิมพ์ที่อ้างถึงวารสารนั้นเป็นภาษาไทยแล้ว ภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงจะต้องเป็นภาษาไทยด้วย ดังเช่นงานวิจัยของจากรุพร สัทธาธิก และไพลิน ไชยเสนะ ที่พบว่าวารสารภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงมากกว่าวารสารภาษาไทย ทั้งนี้ต้องพิจารณาจากหลาย ๆ ปัจจัยประกอบกัน ตัวอย่างเช่นในสาขาวิชาที่มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องราวใหม่ ๆ อยู่เสมอ ความต้องการใช้ข้อมูลใหม่ ๆ ก็จะมีมาก ซึ่งวารสารที่เป็นภาษาไทยอาจจะมีข้อเสน�퉴คไม่มากและทันสมัยพอ ฉะนั้นแนวโน้มในการใช้วารสารภาษาต่างประเทศก็จะมีมากขึ้น สำหรับประเทศที่ผลิตวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากส่วนใหญ่จะสัมพันธ์กับภาษาของวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมาก เช่นวารสารที่ได้รับการอ้างอิงมากเป็นภาษาไทยหรือญี่ปุ่น ประเทศที่ผลิตวารสารนั้นก็จะเป็นประเทศไทยหรือประเทศญี่ปุ่นด้วย แต่ถ้าเป็นวารสารภาษาอังกฤษ ประเทศที่ผลิตจะได้แก่สหรัฐอเมริกา หรือสหราชอาณาจักร เป็นส่วนใหญ่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย